

sed alius id faciat, tertius, qui numismata accipit, nullas indulgentias habet. Hæc doctrina, utpote securior in praxi, tenenda est; & ideo cit. P. Gobat dicit se non voluisse accipere intentiones a Patribus romipensis, qui multa millia intentionum a Papa acceperunt. *Dices:* Accipi, v. g. a quodam amico Romæ existente mille numismata cum Indulgentiis, mihi sufficit unum, quid cum ceteris faciam? si aliis dedero, nihil ago, quia advenatur Decretum Alex. & Innoc. ergo tot numismata frustra mihi mittuntur. Similiter accipi mille intentiones; ego pauper, religiosus, mille cruces, aut medallia non habeo, ut eis Indulgentias affigam, quid cum residuis agam? R. 1. Si numismata petita sunt nomine meo, censentur mihi immediate a Papa data; & conf. tuto ea distribuere possum inter alios; quia hæc potestas mihi data est a Papa: hi vero, quibus dedero, ulterius dare non possunt. At si amicus ille nomine suo numismata accipit, etsi mihi mille mirat, personam meam non agreduntur, ut statuitur in cit. Decret. Hoc tamen verum esse iudico, quod, si ego, ut nudus minister, & executor, numismata ista accipiam, & nomine illius, qui immediate a Papa accipit, ea aliis distribuam, omnino cum numismata Indulgentias transeat ad accipientem. Idem dicendum erit de intentionibus, si ego, ut purum instrumentum nomine alterius, qui a Papa accipit, Indulgentias medallias applicavero; licet, ut dixi, multo securus sit, ut quis Romæ nomine meo intentiones, vel medallia a Papa petat; quia tunc nullum est periculum deceptionis. Plura de his leges in P. Gobat l. c. par. 2. c. 12. & seq. in altera editione.

Datur hic formula Indulgentiarum, de qua supra, juxta novissimam confessionem Benedicti XIV. ex originali transcripta, assertato in secretaria Sac. Congregat. Sacramentum Indulgentiarum.

FORMULA INDULGENTIARUM

Quas BENEDICTUS PP. XIV. concedit Coronis, Rosariis, Crucibus, parvisque Imaginibus, seu Numismatibus, ex auro, aut argento, aliove metalli confectis, Adhallis vulgo nuncupatis.

Quicumque saltem semel in hebdomada, Coronam Domini, vel Beatissimæ Virginis, aut Rosarium, ejusve tertiam partem, aut Officium, vel Divinum, vel parvum Beatissimæ Virginis, vel Defunctorum, aut septem Psalmos Penitentiales, vel Graduales, recitare, aut rudimenta fidei tradere, aut detentos in carcere, vel alicujus domus hospitalis ægrotos visitare, aut pauperibus subvenire; aut Missam, vel audire, vel si est sacerdos, celebrare consuevit, si vere penitens, & facerlotti per Ordinarium approbato confessus, Eucharistiæ Sanctissimum Sacramentum acceperit, in quolibet ex diebus infra scriptis, nimirum die Festo Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, Epiphaniæ, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, Sanctissimæ Trinitatis, & Corporis Christi, & die Purificationis, Annunciationis, Assumptionis, & Nativitatis Beatissimæ Virginis; tum Festo Nativitatis Sancti Joannis Baptiste, Sanctonum Apostolorum Petri, & Pauli, Andrea, Jacobi, Joannis, Thome, Philippi, & Jacobi, Bartholomæi, Mathæi, Simonis, & Judæ, Matthiæ, atque omnium Sanctorum, piisque ad Deum preces fuerit pro heresum, atque schismatum extirpatione, Fidei catholica propagatione, pace, & Christianorum Principum concordia, ceterisque Romanæ Ecclesie necessitatibus, plenariam suorum peccatorum remissionem, & Indulgentiam consequetur.

Qui eadem aliis Festis Domini, aut Beatæ Virginis, peregerit, in quolibet eorum percipiet Indulgentiam septem annorum, ac totidem quadragenarum. Qui vero quavis Dominica, vel alio anni Festo, Indulgentiam quinque annorum, & totidem quadragenarum: qui demum, alio anni die, Indulgentiam centum dierum.

Quisquis animam suam Deo in articulo mortis devote commendans, ipsamque mortem (juxta instructionem Sanctissimi Dom. Nostri BENEDICTI XIV. in ejus Bulla diei 5. Aprilis 1747. incip. Pia mater expressam) æquo, ac libenti animo de manu Domini suscipere paratus, & vere penitens, confessus, & sacra communionione refectus, si poterit, alioquin contritus,

nomen Jesu ore, si pariter poterit, sin minus silent corde invocaverit, plenariam omnium peccatorum suorum remissionem, & Indulgentiam consequatur.

Quicumque in celebranda missa, vel sumenda Eucharistia, aut officio divino, vel parvo Beate Virginis recitando, primum incipiat, devotam aliquam præparationem adhibuerit, quinquaginta dierum Indulgentiam qualibet vice percipiet.

Qui detentos in carcere, aut ægrotos in Nosocomiis visitaverit, eos aliquo bono opere adjuvando, aut doctrinam christianam in Ecclesia, vel domicilio, aut propinquos, aut famulos docuerit, toties Indulgentiam 200. dierum consequetur.

Quicumque saltem semel in hebdomada, recitare consuevit Coronam, aut Rosarium, aut Officium Beate Virginis, vel Defunctorum, aut vespæras, unumque saltem ex nocturnis, & laudes, aut septem Psalmos Penitentiales, & Litanias, corumque preces, quo die id fecerit, præter Indulgentias a S. Pio concessas, Indulgentias centum dierum percipiet.

Qui ad pulsum campanæ alicujus Ecclesie, mane, aut meridie, aut vesperi, confectas preces, Angelus Domini &c. dicit, vel, si eas ignoret, semel Orationem Dominicam, & Salutationem Anglicam; vel dato signo orandi pro Defunctis, Psalmum De profundis, aut, si hunc nesciat, Orationem Dominicam, & Salutationem Anglicam recitabit, eandem Indulgentiam adipiscetur.

Eandem pariter consequetur, qui feria sexta devote cogitaverit de Passione, ac morte Jesu Christi, terque Orationem Dominicam, & Salutationem Anglicam recitabit.

Quisquis vere penitens peccata commissa emendare fecerit proposuerit, conscientiamque suam excusserit, ter Oratione Dominicam, & Angelicam Salutationem devote repetita, vel in honorem Sanctissimæ Trinitatis easdem preces ter, aut ob reverentiam quinque vulnerum Jesu Christi quinquies devote recitaverit, Indulgentiam dierum centum lucrabitur.

Qui pro Christianis defunctis in exitu vite constitutus pie Deum orabit, vel saltem pro ipsis Orationem Dominicam, & Salutationem Anglicam semel diceret, ea die quinquaginta dierum Indulgentiam consequetur.

Habentes in cubiculo, vel quovis alio loco decenti domus, ubi erunt, Crucifixi signum, Crucem, aliamve sacram Imaginem a Sanctitate sua benedictam, si coram illa præscriptis precibus recitatis, cetera, quæ supradicta sunt, adimpleverint, eandem Indulgentiam, quisque pro ratione precum, operumque impletorum adipiscetur.

Quilibet omnes supradictas Indulgentias memoratis diebus, aut ipse adipisci, aut fidelibus defunctis per modum suffragii applicare potest.

Imagines autem sint, ut vult Sanctitas Sua, non chartaceæ, sed ex auro confectæ, aut ex argento, aliove metallo, quæ Sanctos representent, vel canonizatos, vel in Martyrologio Romano descriptos.

In distribuendis hujusmodi Coronis, Crucibus, &c. eorumque usu Sanctissimus servati jubet decretum felic. rec. Alexandrii VII. editum sub die 6. Februarii 1657. nimirum, ut Coronæ, Cruces, Rosaria, Numismata, quæ vulgo medallia nuncupantur, & sacra Imagines cum prædictis Indulgentiis benedictæ non tamen personam illorum, quibus a Sanctitate Sua concessæ sunt, aut quibus ab his prima vice distribuuntur: neque commodari, aut precario dari possunt; alioquin careant Indulgentiis jam concessis; & aliqua re prædictis deperdita, pro ea substitui altera nullo modo possit, quicumque concessione, aut privilegio in contrarium non obstante.

Item Sanctissimus Dominus Noster Benedictus PP. XIV. per suum decretum diei 19. Augusti 1752. expresse declarat missas ad altare, in quo aliqua ex præfatis, five Crucifixi, five numismatam Imago quomodocumque collocata fuerit, lectas, five a Sacerdote hujusmodi Imaginem secum habente celebratas, nullo proptus vigore dictæ Imaginis gaudere privilegio.

Insuper vetat, ne quisquam, quem infirmis morti proximis assistere contigerit, benedictionem cum Indulgentia plenaria in articulo mortis virtute ejusmodi Imaginis illis impertiri audeat sine speciali facultate in

in scriptis obtenta; cum ad hujusmodi effectum ab eadem Sanctitate Sua per supra enunciatum Constitutionem die 5. April. 1747. incip. Pia mater satis provisum fuit.

Prohibet Sanctitas Sua hanc Indulgentiarum formulam imprimi extra Urbem.

Antonius Maria Evba Protonotarius Apostolicus, et Secretarius.

12. Q. VII. An Regulares lucrentur in suis Ecclesiis Indulgentias Stationum urbis? R. Affirmative; sed tantum pro illis diebus Stationum, qui in Missali Romano sunt descripti: ita declarat Innoc. XI. in Decreto Sac. Congreg. incip. Delate 1678. die 7. Martii; ex cujus s. sin. emendabis Scriptos has Indulgentias ampliantes ad singulos dies. Quo non obstante, Regulares excutendi sunt, ut in suis Ecclesiis quotidie pro lucranda Indulgentia confectas preces persolvant 7. vel 5. Patet, & Ave, vel 6. cum totidem Gloria Patri &c. quia singulis diebus per pia ista opera ex immenso Indulgentiarum thesauro aliquid lucrari possunt; præsertim ex Indulgentiis Regularium, quæ fere omnibus aliis Regularibus communicantur. Indulgentias plenarias Stationum Urbis lucrantur etiam seculares in Ecclesiis Regularium, sed cum conditione confessionis, & communionis, ut ex Mari magno ab Innoc. VIII. festis B. M. V. concessi; & contrarium, quod docuit Gobat, revocavit. Hoc privilegium notent confessarii, & peccatores, præsertim graviores, hortentur ad lucrandum has Indulgentias diebus Stationum Urbis in Missali descriptis. Præterea Regulares habent Indulgentiam plenariam in die assumptionis habuit, professionis, dum primam missam celebrant, vel confessi, & communionem refecti ei intersunt, dum vacant exercitiis spiritualibus per decem dies; & plures alias ex Const. 21. Pauli V. Romanus Pontifex 1606. die 23. Martii: quæ Indulgentiæ substituitur in locum abrogatarum. Innoc. XIII. Const. incip. Ad ea, per quæ, concegit Clericis Scholarum Piar. omnibusque utriusque sexus, alicui sodalitati, aut confraternitati in eorum Ecclesiis erectæ, vel impostorum erigende adscriptis, qui per quadrantem horæ orationi mentali vacaverint, pro quolibet vice 100. dierum: qui per duos quadrantes continuis septem annorum Indulgentias; iis vero, qui devotioni hujusmodi vacaverint per duos, vel unum quadrantem horæ singulis diebus, facta confessione, & communionem, plenariam semel quolibet mense omnium peccatorum suorum remissionem, quam per modum suffragii animabus purgatorii applicare possunt.

13. Q. VIII. Quid speciale habeantur Indulgentia Portuencule? R. 1. Indulgentia Portuencule ad petitionem S. Francisci Seraphici concessa est immediate, & directe a Christo pro Ecclesia B. V. Angelorum prope Atilium 2. Augusti, quo die celebratur dedicatio ejusdem Ecclesie; ut proinde non sint audiendi dicentes, S. Franciscum a Christo Domino justum fuisse, eam petere a Rom. Pontifice. 2. Ista Indulgentia extenditur favore, & privilegio Rom. Pontificum ad omnes Ecclesias, & oratoria Ordinis S. Francisci utriusque sexus, virorum, & Monialium, & Tertiariorum. 3. Ad lucrandum has Indulgentias in Ecclesia Assinate B. V. Angelorum, sufficit confessio, & confectæ preces: in aliis vero Ecclesiis requiritur insuper communicatio, ut patet ex Bullis pontificiis. 4. Indulgentia ista applicari potest non solum defunctis, sed etiam aliis vivis, quorum nomine aliquis peragit illa pia opera, quæ ad Indulgentiam Portuencule requiruntur. 5. Dum tempore Jubilei alie Indulgentiæ suspenduntur, Indulgentiæ Portuencule in Ecclesia Angelorum non censentur suspendi: quo privilegio donari solent etiam alie Ecclesiæ Minorum. 6. Juxta Rodriq. Religiosi S. Dominici, & conf. alii in privilegiis communicantes lucrari possunt in suis Ecclesiis Indulgentiam Portuencule: sed hoc minus certum est; quia videtur hoc privilegium non uno ablitum, vel non fœmiter introductum fuisse: securus proinde erit visitare Ecclesiam Minorum. 7. Volunt nonnulli in festo Portuencule confessoris, saltem de Ordine S. Francisci, competere facultatem absolvendi a reservatis, quod tamen negat Rodriq. item dispensandi, & commutandi vota, quod admittit ob alia privilegia Regularium, exceptis tamen Pape reservatis: item faciendi compositionem super ablati in

certis, aut illicito modo extortis. 8. Volunt pariter alii, quod fideles, quoties in die Portuencule devote visitant Ecclesiam Angelorum, toties lucrari possint Indulgentias, atque ita aliam, & aliam animam liberare a purgatorio. Sed hoc rejicit Quintanadvennas, cum id nullo privilegio concessum reperitur, præsertim in aliis Ecclesiis Minorum: ita hæc, & plura alia erudite scribit P. Mohr strictioris Observantiæ S. Francisci in Opuscul. intitulo: Portuencula theologia. Quamvis autem nihil ex his reprobem; conjicio tamen ex variis scriptoribus aliqua reduci in dubium, ut: potestatem absolvendi a reservatis, faciendi compositiones super ablati, lucranda Indulgentiam toties, quoties quis per diem 2. Augusti visitat Ecclesiam Minorum, sicut alicubi faciunt fideles per unam potam egrediendo, & per alteram rursum intrando Ecclesiam: lucranda Indulgentias per aliam personam interpositam: cum super his, utpote singularibus, & exorbitantibus speciale privilegium Sedis apostolicæ exhiberi deberet. Hoc dubio non obstante, fideles excutendi sunt, ut sæpius Ecclesiam Minorum intrent, & confectas preces persolvant; quia fieri potest, ut, si una, vel altera vice Indulgentiam non obtineant, saltem frequentatis vicibus ad eam obtinendam, melius se disponant; cum ex revelationibus fide dignis constet difficillimum esse plenarias Indulgentias lucrari. Circa III. dubium, rejettis Scriptorum opinionibus, hodie nihil certi statui potest, donec a S. Sede declaratum fuerit, evenim propositis Congregation. Indulgentiarum dubiis. At eandem Indulgentiam (Portuencula) quis consecui valeat, quoties aliquam ex dictis Ecclesiis (Ordinis S. Francisci) dicta die (2. Augusti) visitet, aut circumeat, & An præfata Indulgentia toties acquiri possit, quod diverse Ordinis Ecclesie eadem die visitent. 20. Sep. 1745. rescriptis Audiatur Procuratores generales Ord. S. Franc. tam Conventualium, quam de Observantiæ, & exhibent documenta concessionum: nec ullatenus ad hunc diem documentorum exhibitio facta fuit.

Plura de Indulgentiis vide in Bellarmino, & præsertim in P. Gobat, non solum scientia, sed & humilitate insigni, qui Tract. 4. de thesauro Indulgentiarum multa emendavit in posteriori editione; quæ, cum sint facta, etiam prudentissimum, & sapientissimum fallere poterant juxta Neratum l. 2. ff. de J. & F. Ignor.

TITULUS XXXIX.

De Sententia Excommunicationis.

Agitur de hac materia in Sexto, Clem. Extravag. Joann. XXII. Extravag. com. b. 1. In Decreto q. 9. r. & 11. q. 3. & 24. q. 1. 2. 3. In Trident. sess. 14. c. 1. & sess. 22. c. 11. de reform. & sess. 24. cap. 9. de reform. mar. & sess. 25. c. 12. & 18. de Regg. & c. 19. de reform.

1. Hæc Rubrica, utpote nigro strictior, amplianda est ad sententiam suspensionis, & interdicti, sicut in 6. hoc i. ita ut sub ea continentur omnes pœnæ medicinales ab Ecclesia præscriptæ. Agetur hic 1. de censuris in genere. 2. de singulis in specie 3. cessatio. ne a Divinis.

§. I.

De Censuris in genere.

2. Nota 1. Censuram a censendo, seu corrigendo, dictam, in jure Can. definiti, quod sit pœna medicinalis homini baptizato delinquenti, & contumaci inflicta, privans illum usu quorundam bonorum spiritualium: ita in re com. Dicitur 1. medicinalis, quia censura per se, & primario ordinatur ad correctionem, & sanationem delinquentis, & tantum secundario ad punitionem. Dicitur 2. contumaci, quia censura ex natura sua fertur ad frangendam contumaciam, seu inobedientiam illius, qui scienter contra legem ecclesiasticam peccat: & ideo ab ignorantibus non incurritur cap. s. de constit. in 6. Dicitur 3. quorundam bonorum spiritualium, quia censura primario privat bonis spiritualibus; non quidem internis, quæ potestati Ecclesie non subjiciuntur, uti gratia, fides &c. sed externis,

teris, puta actionibus, & ceremoniis spiritualibus, ut sacramentis, sacrificio &c. & secundario bonis quibusdam temporalibus, ut convitiis, & communicatione cum aliis, ut infra dicitur de effectu cuiusque censura.

3. *Nota* 2. Censuram dividi: 1. In *latam a jure*, quae a sac. Canonibus exprimitur, & *latam ab homine*, quae ex arbitrio iudicis ecclesiastici infligitur. 2. In censuram *late sententia*, quae ipso facto incurritur a delinquente absque ullo ministerio iudicis; & *sententia ferenda*, quae licet a jure statuta sit, non tamen prius incurritur, nisi per sententiam condemnatoriam a iudice prolatam. Agnoscitur censura late sententiae ex verbis indicativi modi: *excommunicamus, suspendimus, qui secus egerit, noverit se excommunicatum, vel ipso jure, & facto excommunicationem incurrat &c.* Ferenda vero sententia ex verbis futuri temporis, & modi imperativi, quae plerumque significant aliquid ministerio iudicis infligendum, v. gr. *excommunicabitur, suspendatur, prohibebis sub interdicto*, vel sub pena excommunicationis &c. 3. In *validam*, quae nullo substantiali defectu laborat; & *invalidam*, quae aliquo substantiali defectu laborat: item in *justam, & injustam*. 4. Tres species sunt censurae: *Excommunicatio, Suspendio, & interdictum* c. 20. de P. S. Unde inter censuras non ponuntur: *cessatio a divinis, irregularitas, depositio, & degradatio*. Queritur hic de causis censurarum, earumque absoluteione.

4. Q. I. An, & quis possit censuras ferre? Re. 1. Ecclesia, seu praelati Ecclesiae possunt censuras ferre: ita Cathol. ex generali potestate a Christo data *Matth. 16. & 18.* quae potestate usi sunt Apostoli, sicut S. Petrus excommunicando Simonem Magum *Act. 8. v. 12.* S. Paulus excommunicando incestuosum Corinthium 1. *Cor. 5.* Hyrenaeum, & Alexandrum *Timoth. 12. v. 20.* probatque usus continuus Ecclesiae, & Conciliorum, ubi anathematismi, & aliae censurae exprimuntur. Ratio etiam est; quia sicut in omni republica, ita maxime in Ecclesia necessaria est potestas separandi membra noxia a corpore, vel iis subtrahendi certa officia, & functiones; ergo illam Christus dedit Ecclesiae, tunc scilicet, dum Apostolis, eorumque in clero Successoribus dedit potestatem clavium ligandi, & solvendi. Hinc ex communi DD. potestas censurandi exigit in subiecto, ut sit mas, baptizatus, ad statum clericalem elevatus, & viator, sicut erant Apostoli.

5. Re. 2. Potestas censurandi jure, & officio ordinario competit; 1. Papae jure divino pro tota Ecclesia. 2. Episcopis, & Archiepiscopis, eorumque Vicariis generalibus, & capitulo, sede vacante, pro suis diocesis. 3. Cardinalibus in Ecclesiis suorum titulorum, Legatis Sedis apostolicae in provincia suae legationis. 4. Praelatis tam secularibus, quam regularibus jurisdictionem in foro externo contentiosam habentibus: ita haec omnia patent ex dictis in *tit. de Off. Ordin. 5.* Parochus non habet potestatem ferendi censuras: nam haec potestas exigit jurisdictionem contentiosam in foro externo *c. 1. h. t. in 6.* quae parochus caret: & ideo excommunicatio contra fures ab Episcopo ferenda est, *Trid. Sess. 25. cap. 3. de reform.* nisi parochus ex privilegio apostolico, vel legitima consuetudine, aut praescriptione, quae privilegio aequivalet, jus censurandi acquisivisset: hoc sensu explicari solet *Can. 11. nemo 2. q. 5. & c. 2. 3. de off. ordin. in 6.* Ex delegatio- nem quilibet clericus etiam primae tonsurae, potestatem censurandi acquirere potest: cum ista potestas sit delegabilis. Item ex praescriptione legitima, dummodo praescribens sit clericus, atque ita capax possidendi jus spirituale: secus praescriptio non procedit ex *reg. 3. in 6.* Superest dubium de laico, & femina.

6. Re. 3. Laicus privilegio apostolico habitari potest ad ferendam censuram: ita com. contra paucos: nam laicus privilegio apostolico habitari potest ad iura, & actus spirituales a potestate Ordinis non pendentes; ut ad praesentandum, eligendumve ad beneficia; ad iudicandum causas spirituales, clericosque examinandos juxta *Trid. Sess. 24. cap. 18. de reform.* et ego etiam ad ferendam censuram, cum & ista non dependeat ab Ordine: tum quia Papa defectum tonsurae clericalis supplere potest; cum tonsura sit juris humana; ergo nihil obstat, quo minus laico committere possit potestatem ferendi censuram. *Dices:* Potestas clavium data est a Christo solis Apostolis, & ideo *Can.*

22. *in nona 16. q. 7.* ad divinos libros reducitur impotentia creandi laicos in officiis ecclesiasticis; ergo laicus jure divino incapax est ferendi censuram. Re. Potestatem Ordinis competere clericis privative; at potestatem jurisdictionis absolute etiam laicis communicari posse, cum jus divinum. clare in contrarium non producat. *cit. Can. 22.* sermo est de oeconomio, quod secundum divinos, seu Canonicos libros debet esse clericus, ex dispensatione etiam laicus, *arg. seq. Can. non placuit, ibid.* fac ceteri Canones solvuntur.

7. Re. 4. Famina privilegio apostolico habitari nequit ad ferendam censuram: ita S. D. in 4. d. 19. q. 1. *arr. 1. q. 3. ad 4.* Avila, Salmant. & alii contra Sayr. Laym. Suar. Schmalz. Prob. ex 1. *Cor. 14. v. 34.* ubi Apostolus videtur indicare jus divinum, quo femina Jubetur in Ecclesia tacere, sed nullam potestatem ecclesiasticam exercere: tum quia Christus Dominus in Discipulos, & Apostolos elegit mores, non vero feminas, illisque dedit potestatem clavium, exclusis feminis, ut docet Innoc. III. *cap. 10. de panit. & remiss.* Quia, inquiens, licet Beatissima Virgo Maria dignior, & excellenter fuerit Apostolis universis, non tamen illi, sed ipsis claves regni caelorum commisit; ergo femina jure divino exclusae fuit a potestate clavium, sub qua etiam continetur potestas ferendi censuras. *Dices:* Femina est capax jurisdictionis spiritualis, ut patet ex *cap. 12. de M. & O.* ubi Abbatisa clericis instructis, eosque suspendit, ergo: tum quia Abbatisa in suas religiosas habet potestatem spirituales. Re. Neg. *cap. 12. cit.* sermo est de suspensione laterali, seu simplici prohibitione, ne clerici celebrent. Est autem potestas Abbatisae privata, puta materna, aut dominativa, non vero jurisdictionalis, S. D. *loc. cit.*

8. Q. II. In quem censura ferri possit? Re. 1. In solum hominem baptizatum, rationis, & doli capax, viatorem, & subditum, sive clericum, sive laicum; ita com. nam omnes haec conditiones requiruntur in eo, qui censura, vel alio jurisdictionis ecclesiasticae actu, aut vinculo ligandus est. Unde subiectum censurae non sunt. 1. *Infales* non baptizati ex 1. *Cor. 5. v. 12.* quid mihi de iis, qui feris sunt iudicare? Idem dic de catechumenis, *Trid. Sess. 14. cap. 2. de Sacram. Panit.* 2. *Infantes, & amentes;* quia praecipui, & doli non sunt capaces. At impuberes usu rationis praediti, cum nullibi excipiantur, sicut capaces sunt doli; ita & censurae *c. 1. & fin. h. t. 3. Homines mortui* *Can. 1. & seq. 24. q. 2.* quia potestati humanae non subjacent. Haeretici tamen post mortem solent declarari excommunicati, ut catholici eis non communicent in sepultura, *Can. fin. ibid.* & catholici cum signis poenitentiae decedentes solent absolvi a censura; sed haec absolutio directe terminatur ad vivos, ut hi communicare possint mortuis in sepultura, *cap. 28. hoc tit. 4. Non subditi;* quia potestas coercitiva non exercetur, nisi in subditum. Hinc Papa a nullo in terris censura ligari potest, nisi propter haereticam a Concilio deponeretur *Can. 6. d. 40. & subditi* suffraganei non possunt censurari ab Archiepiscopo, nisi actu visiter, vel causa per appellationem ad cum devolvatur *c. 7. h. t. in 6.* neque subditi aliorum Episcoporum ab Episcopo non suo censurari valent, nisi per accidens ratione delicti forum in alieno territorio fortiterent *cap. fin. de foro compet.* Imo si Episcopus in alieno territorio commorans delinqueret, & gravitas delicti id exposeret, posset excommunicari ab alieno praelato territorii. Si censura lata est generaliter pro territorio, subditi extra territorium delinquens, cum non incurrit, *cap. fin. de Constit. in 6.* nisi moraliter esset praesens suo territorio, sicut parochus absens censetur per suam absentiam delinquire in sua parochia. At si censura lata sit personaliter, sequitur naturam praecipui, & extra territorium incurritur.

9. Re. 2. Episcopi ex speciali privilegio juris *cap. 4. qui periculosum, h. t. in 6.* non ligantur censura suspensionis, & interdicti, nisi eorum expressa mentio fiat, ne scilicet in exercitio sui officii impediatur. Quod privilegium extendi ad censuram excommunicationis multi concedunt, multi negant.

10. Re. 3. Integra communitas, v. g. civitas, aut collegium interdicti, & suspendi quoad actus capitulares potest, non tamen excommunicari, *cap. 5. h. t. in 6.* nisi forsitan constaret omnes in communitate deliquisse:

q. i. sic: nam excommunicatio est gravissima censura, plurimumque bonis spiritualibus privatur: ergo innocentes ea ligari non debent, sed tantum auctores sceleris.

11. Re. 4. Idem homo ex diversis causis ligari potest pluribus censuris, non tantum divinis, sed etiam ejusdem rationis, v. g. pluribus suspensionibus, excommunicationibus &c. ita deducitur ex *Clem. 2. & 3. h. t. & Can. 27. & 42. h. t.* ubi absolutus ab una excommunicatione, non censetur ab altera, si causam jus non expressit. Ratio est, quia censura est quoddam vinculum morale, quod secundum diversas causas multiplicari potest per respectum ad illas. Imo ob eandem causam, si adit contumacia respectu diversorum iudicum, potest idem censura ejusdem rationis ligari, una a jure, altera ab hoc, tertia ab illo iudice.

12. Q. III. Ob quam causam censura ferri possit? Re. 1. Regulariter loquendo ob culpam mortalem, opere externo proditam, & jure ecclesiastico prohibitam: ita com. ex *Can. 41. & seq. 11. q. 3. Trid. Sess. 25. c. 3. de reform.* nam censetur, quatenus est poena gravis, lata a potestate humana, & ordinata ad frangendam contumaciam rei, tria haec requirit, culpam gravem, externam, & jure ecclesiastico vetitam; ergo. Sic explicatur *Clem. 1. §. verum de Haeretic.* & similia jura: nam loquuntur de amore, odio, omissione, opinione, & iudicio, quatenus prorumpunt in actum exteriorum. Dixi regulariter: nam si censura feratur modo imperfecto, ut excommunicatio minor; vel minor, seu imperfecta suspensio, aut interdictum, sufficit ad illius incursum culpa venialis; sed hoc vix est in praxi.

13. Re. 2. Ob delictum mere praeteritum, cujus contumacia cessat, censura ferri non potest: ita com. ex *c. 23. de Vr. S. c. 40. 48. h. t.* & signanter ex *cap. 5. eod. in 6. ibi:* sed nec in specie, nec in genere pro culpa praeteritis &c. Nam censura, cum sit poena medicinalis, fertur per se ad frangendam contumaciam, & inobedientiam delinquentis; sed haec contumacia non est in delicto mere praeterito: nam qui deliquit, & nunc paratus est satisfactionem offerre, non potest dici contumax; ergo. Argumenta in contrarium non procedunt de peccato mere praeterito, sed physice quidem praeterito, moraliter autem praesente; quia in se, vel suis effectibus trahum successivum habet; adeoque emendatione, & satisfactione indiget; ut si quis clericum occidit, & damnata consequentia reparare non vult. Sic explicatur *Can. 27. inter. 23. q. 4. Can. 2. quidem 5. q. 1. Can. fin. 2. q. 1. & Can. 30. Guillisvius 30. q. 4.* Et varia exempla Rom. Pontificum, qui seculares excommunicaverunt ob delicta praeterita, quia haec ante oblatam satisfactionem moraliter erant praesentia, & continuata.

14. Re. 3. Ob delictum alienum non incurritur censura proprie dicta, praeteritum excommunicatio: nam innocens non contumax: ergo nec censurandus ob aliena delicta; secus censura coram Deo non valet, licet in foro exteriori sit observanda, & relaxanda: quod sensu explicatur *Can. 4. iudicet. 3. q. 7. & Can. 8. 30. & seq. 11. q. 3. & c. 3. de Solution.* At per accidens innocentes afficiuntur interdicto, aut suspensione generali, quatenus sunt pars nocentium.

15. Re. 4. Si censura lata est in facientes, non extenditur ad mandantes, consulentes, ravibabentes, nisi & isti exprimaturs: nam in hac materia odiosa, & poenali nomine *facientium* non veniunt mandantes, consulentes, ratificantes, cum proprie non faciant delictum *arg. l. 17. §. 2. ff. de Injur. nisi alioquin lex frustratoria redderetur 17. h. t. in 6.* Quodsi lex lata est in mandantes, & consulentes, hi, sufficiens quoad se revocato mandato, & consilio, non videntur incurere censuram, etsi mandatarius, ad quem revocatio non pervenit, mandatum ipso opere exequutus sit: ita favorabilior sententia Salmanticae. Suar. Laym. & aliorum contra Bonac. Tolet. Molin. &c. nam in tali casu, dum effectus ponitur, mandans, & consulens non est contumax, & rebellis; ergo negligatur censura, si cut is, qui intendit, v. g. clericum verberare, & ante executionem operis intentionem suam revocavit: tum quia executio operis non est mandanti voluntaria, hoc ipso quod mandatum revocaverit; ergo nec est peccaminosa respectu mandantis, sine peccato autem censura non incurritur, *Dices:* Censura est composibilis

cum gratia, & poenitentia, cum existens in gratia possit esse excommunicatus; ergo nihil est, quod in hoc casu impediatur censuram. Re. Censura in facto esse, seu dum perseverat, est omnino composibilis cum gratia, at censura in fieri, seu dum actu incurritur, non est composibilis, cum neque actualis contumacia, ob quam censura incurritur, cum gratia componi valeat.

16. Q. IV. Qua forma, & solemnitate ferenda sit censura? Solemnitas ista potissimum defumenda est ex Conc. Lugdun. sub Innoc. IV. & Greg. X. & ex Constitutionibus Bonif. VIII. prout legere est in *6. h. t.* His igitur iuribus conformiter.

Re. 1. Ad censuram ex parte iudicis requiritur: 1. Potestas ordinaria, vel delegata, nullo obice ad sui exercitium impedita. 2. Territorium proprium *Can. 7. Episcopum 9. q. 1.* excepto casu, quo Episcopus injuste pulsus est a Sede sua: hic enim in aliena vicinia diaecesi, petita, licet non obtenta, licentia Ordinarii, censuras ferre potest in suos subditos rebelles, & contumaces, servata forma *Clement. un. de foro comp. 3.* Iudex zelo iustitiae, & charitatis duci debet ad ferendam censuram, non vero ira, odio, vel alia passione; neque in propria causa *Can. 27. inter. 23. q. 4.* nisi ad justam sui defensionem; quia vim vi repellere omnia jura concedunt. 4. Ex parte rei requiritur, ut sit subditus censurantis, & delinquant cum contumaci, ut dixi.

17. Re. 2. Si censura fertur iudicialiter per modum sententiae, requiritur ad illam: 1. *Monitio triplex*; seu una peremptoria, non necessario in scriptis, sed coram testibus idoneis, per quos probari possit, facta, assignato competentis termino, intra quem reus delibere, an cessare velit a contumacia, *cap. 48. h. t. & c. 5. 9. eod. in 6.* nam ante monitionem non constat, an reus sit contumax, & inobediens. Haec solemnitas monitionis est de gravi precepto sub pena interdicti ab ingressu Ecclesiae per mensem, *c. 48. h. t. non tamen* de substantia censurae, quae sine monitione valida erit, sed injusta *cit. c. 5. ubi: si contra praesumptum, injustas noverint esse illas sententias.* Excepit casum, quo quis ob communicationem cum excommunicato, suspensio, aut interdicto, majori excommunicatione feritur: tunc enim sententia excommunicationis sine previa monitione lata non tenet, fer invalida est, *c. 9. & 13. h. t. in 6. 2.* delicto notorio notorietate facti, & simul communiata, dum palam constat reus deliquisse, & simul pertinaciter asserere, quod nolit parere mandatis Ecclesiae, probabiliter adhuc requiritur monitio, ut iudicialiter constet reum esse contumacem: nam casus iste in citi. iuris non excipitur, & reus a iudice communitionis mentem mutare potest, & timore censurae imminens contumaciam deponere, *Nec obstat Can. 15. manifesta 2. q. 1. c. 9. de accusat.* & similia jura, quae in notoriis ordinem juris non requirunt: nam id verum est in ordine ad poenas vindictivae, non vero medicinales, seu censuras, quae infligi nequeunt, nisi propter contumaciam actualem. Fateror tamen oppositam sententiam esse satis probabilem; dummodo non solum delictum, sed etiam contumacia sit notoria. 3. His ita circa monitionem praemissis, si lapsus termino, reus sit contumax, iudex sententiam censuram profert in scriptis, expressa causa excommunicationis, vel alterius censurae, & exemplum hujus sententiae tradit reo intra mensem, si fuerit requisitus: super qua requisitione faciendum est instrumentum publicum: vel aliae litterae authenticae, *c. 1. h. t. in 6.* Secus iudex haec non observans, v. g. mensem suspensus est ab ingressu Ecclesiae, & divinis officiis, quasi suspensione violata, sit irregularis: censura vero sine diffinitione violata, sit irregularis: *ibid.* ex quo patet, censuram istam, aliter prolatam, quam praescribitur *cit. c. 1.* esse validam, cum relaxetur. Patet etiam Episcopum, cum in *c. 48. h. t. c. 1. eod. in 6.* non exprimaturs, non incurere hanc suspensionem, & interdictum, ex privilegio *c. 4. h. t. in 6.*

18. Re. 3. Si censura fertur legaliter per modum iuris, seu statuti, ut ipso jure, & facto incurraturs, nulla requiritur previa monitio a iudice facienda: ita *cap. 26. de appell.* ubi casus iste excipitur a precepto monitionis, *ibi: nisi forte talis sit culpa, quae ipso suo genere suspensionis, vel excommunicationis poenam inducat:* nam ipsa lex perpetuo monet; ergo non opus est monitione iudicis. Nec obstat *c. 5. h. t. in 6. ubi:*

caveant etiam, nam, ut glossa interpretatur, textus iste procedit de excommunicatione, ut fertur *judicialiter* per modum sententiæ pro delictis præteritis, aut futuris, non vero ut fertur *legaliter*, & per modum juris, seu statuti pro delictis futuris, nisi lex monitionem præscribat, sicut *Clem. fin. in fin. de statu Monach. & Clem. 1. de decimis*. 2. Censura ipso facto incurritur absque prævia monitione, non potest a iudice denunciari licite: nam etiam denunciatio ista tendit ad frangendam contumaciam rei: sine monitione vero non censetur quis contumax; imo post incursum censuram jam forsitan est emendatus. Si tamen notoria esset contumacia, ex potestati sententiæ supra relata, poterit iudex censuram denunciare sine prævia monitione, arg. c. 26. *pr. de appell.*

19. R. 4. Si censura fertur non proprio modo censuræ, sed modo pœnæ vindicativæ, nulla requiritur prævia admonitio: nam ad vindictam, & punitionem sufficit delictum præcessisse: sola autem suspensio, & interdium particulare ferri potest in vim pœnæ vindicativæ, cap. 1. §. 2. *si quis hoc tit. in 6. c. 48. x. eodem cap. 7. §. fin. de elect. &c.* Excommunicatio autem, uti & interdium generale, cum prævent pluribus bonis spiritualibus, nunquam sciunt ferri, ut pœnæ vindicativæ, sed f. imper ut pœnæ medicinales; ita com. neque exemplum aliquod in contrarium allegari potest.

20. Q. V. *Qua causæ excusent ab incursum censuræ*? R. Seqq. 1. Ignorantia, non tantum facti, sed etiam juris; si quis etiam crasse ignoret delicto appositam esse censuram, modo non sit ignorantia affectata, dum quis data opera non vult scire, sicut c. 1. *de postulat.* nam stante ignorantia, non adest contumacia, & contemptus legis ecclesiasticæ: idem dic in dubio facti, aut juris, an censura incurritur. 2. Omnis causa, v. g. urgens necessitas, quæ excusat a peccato mortali, etiam excusat a censura. Unde si auditio missæ in Paschate præcipere sub pena excommunicationis, æger non incurreret illam. 3. Imperfectio, seu attentatio adus sine consummatione; quia verba in materia pœnali accipiendi sunt cum effectu secuto; nisi & ipsa attentatio censuræ subderetur. 4. Remissio, vel prorogatio illius, in cujus favorem censura lata est, ut si creditor debitum remittat, vel terminum solvendi proroget; si veto in prorogato termino non solvatur, locus erit excommunicationi, quia tempus a iudice determinatum, non est finienda censure, sed incurrendæ, vel tunc, vel in termino prorogato, si non solvatur. 5. Innocentia notoria, contra quam iudex censurando nulliter agit, c. 2. *7. h. t. in 6. Si quis vero innocens est in foro interno, & probatur nocens in foro externo, non ligatur censura in conscientia; cum sententia lata sit ex falsâ presumptione; at in foro externo tenetur se gerere pro censurato; quia in hoc foro præsumptio iustitiæ stat pro iudice. Si tamen executio sententiæ peccatum contineat, non est ei patendum; ut si cogatur quis uxori putativæ debitum reddere cap. 42. *h. t. in 6. Metus gravis injustus, quo quis compellitur ad actum malum faciendum: nam licet metus gravis non excuset a transgressionis juris naturalis, & divini, plerumque tamen excusat a pœnis Canonici, uti & præceptis. Unde si quis adigeretur clericum occidere, occidendo peccaret quidem mortaliter; excommunicationem tamen, & irregularitatem non incurreret, Salmant. Suar. &c. Excipe nisi quis in contemptum clavium Ecclesiæ, seu præcepti ecclesiastici, cogere aliquid facere sub censura prohibuit; tunc enim metus non excusat a censura; quia Ecclesiæ vult tali casu suum præceptum observari: hoc sensu explicatur difficilis decisio cap. 5. *de his, que vi.* ubi excommunicantur, qui metu adacti communicant excommunicatis, puta illos sepeliendo tempore interdicti in contemptum pontificiæ potestatis: vide Gonz. cit. c. 5.**

2. Q. VI. *Quomodo, & a quo censura tollatur*? R. 1. Non tollitur, nisi absolute, c. 40. *h. t.* nam ligatus solvi debet ab habente potestatem solvendi. Unde censura non cessat morte iudicis eam insignentis, nec sola emendatione, aut satisfactione: & quamvis morte censurati ex parte ejus tollatur, quia mors solvit omnia; tamen ex parte aliorum fidelium perseverat, ne ei defuncto communicent, donec per absolutionem tollatur, c. 28. *h. t.* Fit autem absolutio ista:

1. *Pure*, seu absolute independenter ab ulla conditione. 2. *Conditionate*, quod rarius est, dum reus absolvitur sub conditione, ut ea deficiente, absolutio deficient, v. g. absolvo te, si intra mensem restiteris. 3. *Ad cautelam*, dum quis ad præcavendum damnum, seu ad certum effectum absolvitur a censura ignota, vel dubia, si re ipsa subleget. Tales absolutiones ad cautelam præmitti solent absolutiōni sacramentali, receptioni Ordinum, beneficiorum, privilegiorum, c. 51. & 52. *h. t.* ne scilicet effectus isti nulliter ponantur, si subiectum esset excommunicatione innodatum. 4. *Ad reincidentiam*, dum quis absolvitur ad certum effectum, v. g. ut possit stare in iudicio, & deinde rursus cadit in eandem censuram. Hi omnes modi adhiberi possunt in foro interno, & externo: si tamen absolutio in foro tantum interno facta sit, reus tenetur in foro externo gerere se pro censurato, dummodo censura sit nota in eodem foro. *Dices*: lapsu temporis tollitur censura; v. g. absolvo te, si intra 8. dies solvas: item potest satisfactio, ut *suspendo te, donec ad Ecclesiam tuam redeas, donec solvas*; ergo censura tolli potest absolute absolutione. R. In his, & similibus casibus idem adus superioris vim habet ligandi, & solvendi; cum sub una ratione liget, & sub altera solvat.

22. R. 2. Censura specialiter per sententiam lata ab homine, seu iudice non potest ab alio per absolutionem tolli, nisi ab eo, qui illam tulit, vel eius successore, vel superiore cumulativam jurisdictionem pleno jure habente, vel a delegato in hac causa, vel a iudice appellations: ita com. c. 3. 11. *§. præterea de Off. Ord. Clem. 2. de elect. c. 40. & 42. h. t. c. 5. 7. cod. in 6. nam ex reg. 1. in antiq.* regulariter eisdem est solvere, cujus fuit ligare. Quod verum est etiam in casu, quo reus domicilium mutat; quia per sententiam præventa est jurisdicatio c. 19. *de for. compe. Excipe* 1. si iudex, qui censuram tulit, sit impeditus, v. g. excommunicatione, aut suspensione, vel præcepto Papæ, vel confirmatione sententiæ ab eo facta: tunc enim ferens censuram non potest ab eo absolvi, sed recurri debet ad superiorem, ad quem in his casibus potestas devolvitur: sic etiam delegatus censuram a fe latam post annum tollere nequit, c. 26. *de Off. Deleg. Excipe* 2. casum impotentis, si reus adire non possit iudicem, a quo censuratus fuit: tunc enim, si paratus sit satisfacere, absolvi potest ab alio, etiam inferiori, præstato prius juramento, quod, quam primum poterit, presentabit se illi, ad quem de jure competit absolutio, c. 13. 26. 58. *h. t.*

23. R. 3. Censura a jure, vel statuto generaliter lata, si non sit reservata, relaxari potest a prelato proprio habente jurisdictionem in foro externo; imo etiam a proprio sacerdote, seu confessorio. *Prima pars est com.* nam hoc ipso quod censura non reservetur, relinquatur sub jurisdictione proprii prelati. Secunda pars est S. D. part. 3. q. 2. ar. 2. Inn. Reiff. Salmant. & aliorum contra Gloss. c. 2. *de Penitent.* Covar. Sayr. & Prob. ex c. 29. *nuper h. t. ibi: in secundo vero casu, quo censura non reservatur, a suo Episcopo, vel a proprio sacerdote poterit absolutio beneficiū obtinere: tamen quia conditio canonis ejus absolutivam sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem alii relaxandi, quæ ratio universalis est, licet casus propositus de excommunicatione minori fuerit particularis. Ratio est, quia ad absolutionem censuræ non reservatæ, vel non requiritur jurisdicatio fori externi, vel si qua requiritur, ea per citatum reum generaliter datur proprio sacerdoti, ut pro utroque foro censuram relaxare possit.*

24. R. 4. Censura juris reservata non potest tolli, nisi a conditore canonis, vel qui ipse potestatem dedit: ita c. 29. *h. t.* nam inferior nequit relaxare jus Superioris. Ex speciali potestate ab omnibus censuris, & peccatis occultis, & ad forum contentiosum non deductis, etiam Sedi apostolicæ reservatis absolvi possunt: 1. Episcopi ex privilegio *Trid. sess. 24. cap. 6. de refor. & Regulares* in privilegiis communicantes, ut passim referunt Scriptores regg. allegantes certa privilegia Apostolica: exceptis casibus Bullæ Cænæ, a quibus per se nec Episcopi, nec Regulares absolvi possunt, nisi speciali concessione super his casibus muniti sint.

Ex decreto Cong. Conc. 26. April. 1687. Episcopus potest absolvere ab excommunicatione incursum ab levem percussorem clericum etiam deactum ad forum contentiosum. Et licet in vim cap. 6. Trid. absolvere possit ab omnibus censuris occultis, etiam a pœnæ reservatis, ut supra; ex decreto etiam eisdem Cong. relato a Fagnan. cap. Dilctus de temp. ordin. n. 30. absolvere nequit ab illis, quæ post Trid. Papa reservatæ sunt. Et nota, quod si agatur de percussione enormi clericum coram duobus tantum facta, ex altero d. Cong. Decret. relat. a Fagn. loc. cit. n. 38. ad huc dicitur publica; ideoque Episcopus ab illa absolvere non potest.

Nota insuper, quod licet Episcopus in vim cit. cap. 6. Trid. absolvere possit a delictis casibus occultis etiam forensium, fungentem in sua dioc. officium prætoris, vel medici, non potest tamen ex declaratione Greg. XIII. relat. ab eod. Fagn. n. 36. eum dispensare super irregularitate.

II. In casu impotentia, & impedimenti a censura publica Papæ reservata absolvi potest Ordinarius: vel si nec iste adiri possit, proprius sacerdos, seu confessorius: ita concedit Innoc. III. c. 29. *in fin. h. t. ibi: Verum, si difficile sit ex aliqua iusta causa, quod ad ipsum excommunicatum absolvens accedat, concedimus indulgendo, ut a suo absolvatur Episcopo, vel proprio sacerdote.* Hujusmodi impedimenta sunt, morbus, periculum morbi, aut leonism in via, debilitas, vel ætas senilis, aut puerilis, obligatio manendi domi propter servitium, patriam potestatem, alendos, & curandos liberos, fragillitas sexus cujuscumque femine, sive monialis, sive secularis, c. 11. 58. *h. t.* Hoc tamen casu censuratus debet prius satisfacere parti læsæ, & juramento promittere, quod sublaro impedimento, presentare se velit Sedi apostolicæ, cit. c. 11. & 29. *in fin. h. t.* nisi ab hac comparatione, seu presentatione excusetur: uti senes, pueri, mulieres, & perpetuo impedito laborantes c. 1. 6. 33. 38. *h. t.* & quia ex Germania aditus ad Papam esse fere semper impossibilis, Ordinarius, vel ex privilegio speciali, vel ex consuetudine, & prescriptione absolvere solent a censuris Papæ reservatis sine onere se presentandi Papæ. De absolute ab hæresi vide supra tit. de Hæresi. a n. 27. 3. Regulares in Italia non possunt extra Bullam Cænæ absolvi a quinque casibus Sedi apostolicæ reservatis, qui sunt: *Violatio immunitatis ecclesiasticæ in terminis Constit. Greg. XIII. Com. alias, Violatio clausuræ monialium ad malum finem, idest luxurie, Simonia realis, & confidentialis scienter contracta, percussio clericorum, crimen provocantium, & pugnantium in duello in terminis Trid. sess. 25. c. 19. de ref. & Constit. Gregor. XIII. ad tollendum*: ita disponit Clem. VIII. in suo Decreto 26. Novemb. 1602., quod non extenditur ultra, sed restringitur ad Italiam his verbis: *per universam Italiam extra urbem degentibus.*

§. Confessarii privilegii, in quantum eorum privilegia ad papalis casus absolvendos se extendunt, Romæ, & in ejus suburbis poterant a delictis quinque casibus absolvere: sed ex decreto Clementis XI. 13. Martii 1711. nequeunt absolvere a publica fractione clausuræ monialium ad finem luxurie, neque a publico presbytericidio, neque a publica violatione immunitatis ecclesiasticæ; sicut neque ab occultis, si immunitas hæc violata fuerit auctoritate publica. Vide Elencho VI. n. XVIII. par. 1. p. 447.

IV. In articulo mortis cessat omnis reservatio censurarum, & peccatorum, ne quis scilicet hac occasione pereat, *Trid. sess. 14. c. 7. de Penit.* absolutio tamen a censuris fit cum onere presentandi se superiori, si absolutus mortem evadat.

25. Q. VII. *Quæ sit forma absolutionis a censuris*? R. 1. Forma substantialis non est determinata, adeoque fieri potest quibuscumque verbis, scripto etiam per epistolam respectu absentis; cum etiam absens excommunicatus possit; licet absens sacramentaliter a peccatis absolvi nequeat, quia non constat de ejus dispositione; & forma, *absolvo te*, non verificaretur.

26. R. 2. Ad formam accidentalem, & de præcepto requiruntur seqq. 1. Ut reus humiliter petat absolutionem a censura; valeret tamen absolutio data invito, & repugnant; quia pœnæ pro placito superioris

tollitur potest. 2. Ut reus prius satisfaciat parti læsæ, nisi adesse impotentia, quo casu sufficit cautio saltem juratoria: secus absolvens graviter peccat; quia lædit jus partis, & violat juris ordinem. 3. Ut absolvens in causa principali falsa non decipiatur; secus absolutio non valeret, ut si quis falso dicat se ab hæresi recessisse. 4. Ut servetur ritus in Pontificali/Rom. præscriptus, sive quis vivus, sive mortuus absolvatur; quamvis omisso hujus ritus non videatur graviter esse illicita, præsertim si iusta causa suadeat cum omitti: ita hæc omnia habentur, c. 28. 40. 42. *h. t.* Ritus solennis absolvendi a censura, præsertim excommunicationis, habetur in Rituali Romano.

27. Excommunicatio est *censura ecclesiastica, privans fidelem omni ecclesiastica communione*: com. ex *can. 32. & 107. cas. 11. q. 3.* Dicitur ecclesiastica, quia censura ista non privat hominem communione bonorum internorum, ut gratia, fides, ceterique gratiæ bonis, sed tantum communione bonorum exteriorum tantum spiritualium, quam temporalium, que subjacent jurisdictioni, & distributioni Ecclesiæ. Excommunicatio est duplex: *major*, seu simpliciter talis, mox definita: & *minor*, seu *secundum quid talis*, que privat solo passivo usu, seu receptione sacramentorum, & consil. unicus effectus illius est privatio receptionis sacramentorum. At excommunicationis majoris sunt multi, & graves effectus, quos ad tres classes reducimur, uti sunt: 1. Privatio sacramentorum, & pœnæ opœrum exteriorum. 2. Privatio officiorum, & beneficiorum ecclesiasticorum. 3. Privatio communionis poli- ticiæ.

28. Q. I. *Quibus bonis spiritualibus privet excommunicatio*? R. 1. Activo, & passivo usu sacramentorum c. 32. 50. *h. t.* excepto mortis articulo. Unde regulariter loquendo, excommunicatus recipiens sacramenta læthaliter peccat; & si in excommunicatione absolvatur a peccatis, absolutio est invalida ob defectum dispositionis; & clericus ministrans in excommunicatione sacramenta, sit irregularis; c. *fin. de cler. excom.* 2. *Sacrificio Missæ*, secus si excommunicatus ei assistat, peccat mortaliter: imo si est vitandus, expelli debet: aut si non possit, missa ante canonem abrum- pitur, & post canonem continuatur usque ad communionem, & facta sumptione, statim recedat ad sacrificiam, omiſſis ceteris orationibus, c. 26. *h. t. in 6. Clem. 2. v. nonnulli eod.* Quodsi sacerdos coram excommunicato vitando celebret, præter grave peccatum, & excommunicationem minorem, interdictu ingressu Ecclesiæ, c. 8. *de privil.* 3. *Divinis officiis*, ut publica horum recitatione, processionibus, benedictionibus &c. privatim tamen, si alias obligatus est, potest, imo tenetur recitare Horas Can. eique soletis, præsertim subditis indulgetur ad concretandum, sicut capellanus Episcopo excommunicato. 4. *Communibus Ecclesiæ suffragiis*. Unde non licet publica Sacrificia, & orationes pro excommunicatis in genere, vel specie offerre, neque indulgentias eis concedere c. 28. & 38. *h. t.* Privata autem suffragia, orationes & missæ ex privata intentione offerri possunt pro conversione excommunicatorum, cum privata suffragia non subsint Ecclesiæ. 5. *Ingressu Ecclesiæ* tempore, quo divina celebrantur: alio vero tempore potest excommunicatus in templo orare; uti & habere aquam benedictam, & alia sacramentalia. 6. *Sepultura sacra*, ut dicitur *de sepul.* nisi excommunicatus ante mortem penitentiam agat.

29. Q. II. *Quibus officiis privet excommunicatio*? R. seqq. 1. Excommunicatus fit inhabilis ad obtinenda quæcumque officia, & beneficia ecclesiastica, ita ut collatio, seu alia proviſio fit ipso jure nulla c. 7. *de cler. excom.* beneficiis vero antea obtentis non privatur, nisi privatio ista specialiter sit annexa, & expressa in iure, sicut in casu hæresis: imo si collatio facta sit tempore habili, & acceptatio tempore excommunicationis, valide censetur collatum beneficium, ut tenent Covar. Garc. &c. contra Suar. Laym. nam jurâ irritant id solum, quo titulus beneficii datur; sed sola collatio titulus beneficii datur, acceptatio vero est